

Cameratoezicht om het illegaal dumpen en bijplaatsen van afval tegen te gaan: het klinkt misschien logisch. Maar is het dat ook? Werkt het wel? Mag het wel? Wat kost het en wat moet er worden gedaan om het te realiseren?

Deze factsheet is een hulpmiddel om vast te stellen of cameratoezicht bij illegale afvaldump in uw gemeente een optie is. Uitgebreide informatie vindt u in het rapport van Lokaal Centraal *Illegaal afval – helpt cameratoezicht?* door Menno Jacobs en Hans Moors.

Cameratoezicht voor leefbaarheids-overtredingen, zoals illegale afvaldumpingen, is toegestaan in Nederland. Maar het is gebonden aan regels, omdat cameratoezicht inbreuk doet op de privacy. De belangrijkste regel is dat het *noodzakelijk* moet zijn voor de handhaving van de openbare orde. Dat wil zeggen, dat het doel niet ook op andere, minder ingrijpende, wijze kan worden bereikt. Daarnaast moet de ernst van de verstoring van de openbare orde dusdanig zijn, dat die de inbreuk op de privacy rechtvaardigt. Het zal in de praktijk vaak lastig zijn om dit aan te tonen.

De formulering van het doel is belangrijk om te bepalen of cameratoezicht kan werken. Effect is te verwachten als vooraf en eenduidig wordt vastgesteld wat het specifieke lokale probleem is dat met cameratoezicht waarschijnlijk kan worden verholpen.

De kosten van cameratoezicht zijn hoog. Het plaatsen van één camera kost gemiddeld circa € 17.000. Daar komt jaarlijks circa € 1.000 aan onderhoud en elektriciteit bij, plus de kosten van het uitlezen van de beelden (volgens de daarvoor geldende regels) en de kosten van het voortraject.

Overweegt u om camera's in te zetten, dan is het verstandig om met het volgende rekening te houden:

1. Stel de aard en de ernst van het probleem nauwkeurig vast en bepaal de hotspots en de hottimes – is er sprake van ernstige overlast, verloedering en onveiligheidsgevoelens?
2. Bepaal nauwkeurig het doel van het cameratoezicht – gaat het om minder bijplaatsingen (afschrikken) of om meer (heterdaad)aanhoudingen (vervolgen)?
3. Stel vast wat er al gedaan is, of gedaan zou kunnen worden, om dat doel te bereiken en welk resultaat dat had of zou kunnen hebben. Cameratoezicht is eigenlijk alleen samen met andere interventies effectief.
4. Bepaal of de camerabeelden live uitgelezen kunnen worden en of ze moeten worden bewaard. Cameratoezicht is effectiever als de beelden live bekeken kunnen worden en er meteen op een overtreding kan worden gereageerd (heterdaad). Camerabeelden kunnen maximaal 4 weken worden bewaard. De beelden kunnen dan gebruikt worden als bewijs.
5. Bepaal of de ernst van de verstoring van de openbare orde dusdanig is dat cameratoezicht gerechtvaardigd is. Cameratoezicht om afvalaanbiedingen buiten de daarvoor afgesproken tijdstippen tegen te gaan, is niet proportioneel. Maar als een buurt door de afvalbijplaatsingen verloedert, is het dat mogelijk wel.
6. Bepaal of het bij 2. geformuleerde doel ook op een andere, minder ingrijpende manier kan worden bereikt.

7. Pleeg overleg met het openbaar ministerie over de noodzakelijkheid / haalbaarheid van cameratoezicht. Het openbaar ministerie kan bepalen of aan de eisen genoemd bij punt 5 en 6 is voldaan.
8. Lijkt het niet haalbaar, overweeg dan het gebruik van reeds geplaatste camera's. Zolang het controleren op bijplaatsingen niet het hoofddoel wordt van de al geplaatste camera, is gebruik van de beelden ervan voor dat doel mogelijk. Doorloop dan alleen nog de stappen 9, 10, 11 en 16.
9. Voer een technisch onderzoek uit of het doel *op de beoogde locatie(s)* redelijkerwijs haalbaar is en welke apparatuur (qua resolutie en lichtgevoeligheid e.d.) daarvoor nodig is.
10. Maak een globaal kostenoverzicht van de aanschaf, plaatsing en het in gebruik nemen van die apparatuur, alsmede van het (al dan niet live) uitlezen van de beelden.
11. Overweeg of de kosten in redelijke verhouding staan tot de verwachte opbrengsten.
12. Bepaal samen met politie en openbaar ministerie waar en voor hoe lang de camera's geplaatst kunnen worden – het te observeren gebied dient zo klein en de duur zo kort als mogelijk te zijn.
13. Bepaal door middel van een inspraakmogelijkheid onder burgers of het cameratoezicht voldoet aan een breed gedragen lokale maatschappelijke behoefte – omwonenden moeten (ook) last hebben van het probleem en in cameratoezicht een mogelijke oplossing zien.
14. Bepaal hoe burgers worden geïnformeerd dat zij op de beoogde locatie(s) met de camera's kunnen worden geobserveerd.
15. Leg het voornemen om camera's te plaatsen voor aan de gemeenteraad – tenzij de burgemeester in een APV al de bevoegdheid heeft gekregen van de raad om camera's te plaatsen.
16. Bepaal samen met de politie hoe de beelden kunnen worden uitgelezen door buitengewoon opsporingsambtenaren. Uitgangspunt is dat de politie de regie houdt, want de verwerking van de camerabeelden valt onder de Wet Politiegegevens.
17. Evalueer het effect van de inzet van de camera's als de afgesproken duur van de inzet verstreken is.
18. Is het in stap 2 beschreven doel nog niet bereikt, dan kan de duur van het cameratoezicht worden verlengd.
19. Houd rekening met een lange voorbereidingstijd.
20. Houd rekening met een mogelijk beperkte effectiviteit.

Meer weten?

Uitgebreide informatie kunt u vinden in het rapport 'Illegaal afval – helpt cameratoezicht?' op www.kenniswijzerzwerfafval.nl. Heeft u vragen over dit onderwerp of over het voorkomen van bijplaatsingen van afval? Neem dan contact op met Jacobine Meijer van Gemeente Schoon via gemeenteschoon@rws.nl.